

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2884
Toplantı Tarihi/Sayısı : 22.8.2024/44
Karar Numarası : 2024/805
Başvuran : B. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; kendisi de dahil olmak üzere bazı mahpuslara yalan ve iftira ile disiplin cezaları verildiği, İnfaz Hakimliğine yanıltıcı bilgi ve fotoğrafların gönderildiği, Kurumda baskı ve şiddetin mevcut olduğu, şikayet dilekçesi yazdığı için oda değişikliği yapıldığı, İdareye yakın mahpuslar ödüllendirilirken iyi halli mahpusların ödül alamadığı, dilekçe hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Barındırıldığı Kurumda kendisi de dahil olmak üzere bazı mahpuslara yalan ve iftira ile disiplin cezalarının verildiğini ve İnfaz Hakimliğine yanıltıcı bilgi ve fotoğrafların gönderildiğini,

b. Kurumda baskı ve şiddetin mevcut olduğunu,

c. Şikayet dilekçesi ile hakkını aradığı için oda değişikliği yapılarak kendisine zorluk yaşatıldığını,

ç. İdareye yakın mahpusların ödüllendirildiğini ancak diğer mahpusların iyi halli olup sosyal faaliyetlere katılmış olsalar dahi ödüllendirilmeden yararlanmadığını,

d. Kurum İdaresine yönelik olarak en son yazmış olduğu 5 dilekçenin kabul edilmediğini, Kurum dışına yönelik olarak en son yazmış olduğu 2 dilekçesinin ise ilgili mercilere gönderilmeyerek iade edildiğini ve dilekçe hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvurana karşı herhangi bir baskı ve şiddet uygulanmasının söz konusu olmadığı,

b. Oda değişikliklerinin, mahpusların yaşı, ceza süreleri, ilgi ve yetenekleri, suçun niteliği gibi çeşitli faktörler değerlendirilerek İdare ve Gözlem Kurulu tarafından alınan karar neticesinde yapıldığı, başvuran hakkında da bu genel ilkelerin uygulandığı ve bu yöndeki iddianın gerçeği yansıtmadığı,

c. Başvuranın Kurum İdaresine yönelik olarak yazmış olduğu dilekçeler üzerine gerekli görüşmelerin ve diğer işlemlerin yapıldığı, Kurum dışına yazmış olduğu dilekçelerinin de ilgili mercilere gönderildiği, 2023 yılı içerisinde yaklaşık 90 dilekçesinin ilgili mercilere gönderildiği ifade edilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından gönderilen yazılı görüşte:

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

a. 14/3/2023 tarihinde ilk oda değişikliğinin "diğer mahpusları sözlü olarak etkisi altına aldığı ve bu suretle Kurum düzenini sekteye uğrattığı" nedeniyle gerçekleştirildiği ancak bu gerekçelerin gerçeği yansıtmadığı,

b. İkinci oda değişikliğinin ise 1/11/2023 tarihinde alınan İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla "suç türü ve idari nedenler" gerekçe gösterilerek yapıldığı ancak bu gerekçelerin de temelini bulunmadığı, her iki oda değişikliğinin de haklarını araması sebebiyle gerçekleştirildiği,

c. Oda değişikliği ve diğer konular ile ilgili olarak Kurum İdaresine yazmış olduğu dilekçelerine cevap alamadığı, 11/12/2023 tarihinde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne ve Cumhuriyet Başsavcılığına yönelik olarak yazdığı dilekçelerinin düzeltilmesi gerektiği gerekçesiyle kendisine iade edildiği,

ç. Yaşadığı sorunlardan ötürü açlık grevine ve akabinde ölüm orucuna başlaması üzerine Kurum Müdürü ile görüşme yaptığı, görüşme neticesinde talep ettiği oda değişikliğinin gerçekleştirildiği, dilekçelerine cevap almaya başladığı ve yaşadığı diğer sorunların çözüme kavuşturulduğu ifade edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesine göre:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

(...)

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

(...)"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön inceleme yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur..."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesine göre:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesine göre:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte

incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48' inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Başvuru kapsamındaki iddialardan ilki, yalan ve iftira ile disiplin cezalarının verildiğine ve İnfaz Hakimliğine yanıltıcı bilgi ve fotoğrafların gönderildiğine ilişkindir.

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre, kötü muamele iddialarının uygun delillerle desteklenmesi gerekmektedir (AİHM, *Hildegard Klaas, Monika Klaas/Almanya*, B. No: 15473/89, 22/9/1993, para. 30). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde makul şüphenin ötesinde bir kanıtlanma standardını kabul etmekle birlikte böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, *Kuzey İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

15. Benzer biçimde Anayasa Mahkemesi (AYM) de kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmektedir (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45)

16. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşulları*" başlıklı 37'nci maddesinin birinci fıkrasına göre:

"Hükümlü hakkında kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır. Hükümlünün duruşma, sağlık, eğitim ve çalışma gibi nedenlerle geçici olarak kurum dışında bulunduğu yerler de bu fıkranın uygulanması bakımından kurum olarak kabul edilir."

17. 5275 sayılı Kanun'un "*Şikâyet ve itiraz*" başlıklı 52'nci maddesinin birinci fıkrasına göre:

"Disiplin cezalarına ve tedbirlerine karşı şikâyet ve itiraz durumunda 16.5.2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu hükümleri uygulanır."

18. Başvuran; yalan ve iftira ile disiplin cezaları aldığını, İnfaz Hakimliğine yanıltıcı bilgi ve fotoğrafların gönderildiğini, Kurumda baskı ve şiddetin mevcut olduğunu iddia etmişse de bu iddiaların somut olaylarla ilişkilendirilerek açık bir şekilde ortaya konulmadığı, bu doğrultuda genel ve soyut beyan niteliğinde kaldığı değerlendirilen mezkûr iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesi ile kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

19. Başvuranın bir diğer iddiası, şikayet dilekçesi ile hakkını aradığı için oda değişiklikleri ile kendisine eziyet yapıldığına ilişkindir.

20. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Cezayı çökmeye, güvenlik ve iyileştirme programına uyma" başlıklı 26'ncı maddesine göre:

"(1) Hükümlü, hapis cezasının yerine getirilmesine katlanma ve bu amaçla düzenlenen infaz rejimine uygun tutum ve davranışlar içinde bulunmakla yükümlüdür.

(2) Hükümlü, ceza infaz kurumunun güvenlik ve iyileştirme programlarına tam bir uyum göstermekle yükümlüdür. Her ne amaçla olursa olsun, bilerek kendi yaşamlarını ve bedensel bütünlüklerini tehlikeye düşürecek eylemlere girişmeleri, cezanın yerine getirilmesine katlanma yükümlülüğünün ihlali sayılır."

21. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün barındırılması ve yatırılması" başlıklı 63'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre:

"Tehlikeli hâli bulunan hükümlü ancak bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizikî yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkûmun kalabileceği odalarda barındırılırlar."

22. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri" başlıklı 28'inci maddesinin birinci fıkrasına göre:

"İdare ve gözlem kurulu aşağıda sayılan işleri yapmakla görevli ve yetkilidir:

(...)

ç) Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek.

(...)"

23. Başvuran her ne kadar oda değişiklikleri ile kendisine eziyet yapıldığını iddia etmişse de mahpusların kaldıkları odaları belirleme ve değiştirme yönünde muhatap Kuruma mevzuat tarafından verilmiş bir takdir yetkisinin bulunduğu, söz konusu oda değişikliklerinin başvurana hakkını aramasından dolayı eziyet çektirmek amacıyla yapıldığı iddiasının ise yeterince temellendirilmemiş soyut nitelikte bir iddiadan ibaret olduğu, bu doğrultuda açıkça dayanaktan yoksun olan bu iddianın kabul edilmez bulunması gerektiği değerlendirilmiştir.

24. Başvuru kapsamındaki bir diğer iddia, İdareye yakın mahpuslara ödüllendirme yapılırken diğer mahpusların ödüllendirmelerden yararlanamadığına ilişkindir.

25. 5275 sayılı Kanun'un "Ödüllendirme" başlıklı 51'inci maddesinin birinci fıkrasına göre:

"(1) Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler."

26. Ödüllendirme ile ilgili mezkûr mevzuat hükmü dikkate alındığında, ödüllendirmenin mahpuslar açısından mutlak surette yararlanmaları öngörülen bir hak niteliğinde olmayıp teşvik esasına dayalı olarak Kurum İdaresinin takdir yetkisi çerçevesinde gerçekleştirilen bir uygulama olduğu, bu bağlamda başvuru kapsamındaki bu iddia bağlamında hak ihlalinin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

27. Başvuranın bir diğer iddiası, dilekçeleri kabul edilmeyerek dilekçe hakkının ihlal edildiğine ilişkindir.

28. "Mahpuslar, içeriğe ilişkin sansür uygulanmaksızın, cezaevi müdürüne veya ceza infaz sistemi içerisindeki başka bir makama, adli makamlara veya inceleme ve temyiz yetkisine sahip başka bir bağımsız makama talep veya şikâyette bulunma imkânına sahip olmalıdırlar." (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec (2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, para. 70.1.)

29. Mezkur Yönetmelik'in "Hükümlüler ile yakınları ve ilgililerin bilgilendirilmesi" başlıklı 56'ncı

maddesinin ikinci fıkrasına göre:

"Hükümlüye, kurum en üst amirine veya görevlendirdiği bir personele, talep veya şikâyetlerini her gün bildirme olanağı tanınır. Talep veya şikâyetler, ilgisine veya konusuna göre yargı mercilerine veya diğer yetkili makamlara iletilir. Talep veya şikâyet konusu başvurunun sonucu hakkında hükümlü, geciktirilmeden bilgilendirilir."

30. Başvuru kapsamındaki dilekçe hakkına ilişkin iddiayla ilgili olarak muhatap Kurumca gönderilen belgelerden, başvuranın yazmış olduğu dilekçeler hakkında gerekli işlemlerin yapıldığı, Kurum dışına yazılan dilekçelerin ilgili mercilere gönderildiği ve bunlara ilişkin dilekçe gönderme üst yazılarının Kurumumuza sunulmuş olduğu anlaşılmıştır. Bu çerçevede, başvuru kapsamındaki bu iddia yönünden herhangi bir hak ihlalinin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

31. Sonuç olarak yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlalinin bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

22/8/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye